MİʼRÂCÜ'L-BEYÂN (MUSLİHİDDÎN VAHYÎ)

tasavvufî mesnevî
Muslihüddin Vahyî (d.?/? - ö.?/?)

1014/1605-06, Anadolu-Osmanlı Sahası, Yazılı Edebiyat / Divan Edebiyatı, 17. Yüzyıl, Türkçe, Arap Alfabesi, Manzum,Telif, Dinî-Tasavvufî-Ahlaki Eser

ISBN: 978-9944-237-87-1

Muslihiddîn Vahyî'nin miraç kavramını tasavvufi açıdan yorumlayan mesnevîsi. Şairin bilinen tek eseri olan ve 414 beyitten oluşan *Mi'râcü'l-Beyân*, mesnevî nazım şekliyle ve aruzun remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Telif tarihi olan hicrî 1014 yılına, mesnevinin son beytinde "gâ'ib" kelimesiyle tarih düşürülmüştür. Yazma nüshaları bulunmayan eser, 1327/1909'da Kastamonu'da basılmıştır (Muslihiddîn Vahyî 2002: 9, 11, 22, 157).

Mi'râcü'l-Beyân, diğer mi'râc-nâme/mi'râciyye türü eserler gibi Hz. Peygamber'in miraç hadisesini anlatmaz. Eserin adında geçen miraç, tasavvuf yoluna giren müridin seyr ü sülûk yolculuğunu ve sufilerin manevi yükselişini anlatan bir metafor olarak kullanılmıştır. Bu özelliği ile *Mi'râcü'l-Beyân,* türünün diğer birçok örneğinden farklı bir yerde konumlanmakta olup tasavvufi nasihat-nâme özellikleri de taşımakta ve seyr ü sülûku anlatan tasavvufi mi'râc-nâmeler sınıfına girmektedir. Şair, bizzat Pîr Şa'bân-ı Velî'den feyz aldığını belirtmektedir, bu bakımdan mesnevinin Halvetî/Şabanî yolunun esaslarına göre yazıldığı söylenebilir (Muslihiddîn Vahyî 2002: 9, 22). Nitekim eserdeki alt başlıklardan birinin adı "Fî-beyâni sülûki'l-Halvetiyye ve ta'rîfuhâ" şeklindedir (Muslihiddîn Vahyî 2002: 126).

Evliyanın sırlarını yazmak için Allah'a dua ettiğini belirten şair bu mesneviyi; vahdet sırlarının remizlerini açıklamak, sülûk yolculuğunun ve kalbin hâllerini açıklamak, "Nefsini bilen Rabbini bilir" sözünün sırrını ayrıntılı bir şekilde yazmak, bunları yaparken ledün ve enfüs ilminden de haber vererek faydalı ve muhtasar bir eser hazırlayarak Hak ehline hediye etmek amacıyla yazdığını belirtir. Şair, eserine *Mi'râcü'l-Beyân* ismini ariflerin verdiğini belirtmektedir (Muslihiddîn Vahyî 2002: 23-25).

Bazı arkaik ek ve kelimelerin de kullanıldığı eserde 21 tane alt başlık olup bunların hepsi Arapçadır. Ayet ve hadis iktibasları da önemli bir yer tutmaktadır. Biri Mevlânâ'ya, biri Feridüddîn Attâr'a ve bir diğeri muhtemelen şairin kendisine ait olmak üzere 3 tane de Farsça beyit bulunmaktadır. Şairin, Arapçaya ve Farsça yazılan klasik tasavvufî-edebî eserlere belli ölçüde vâkıf olduğunu gösteren bu gibi verilerin yanında kimi beyitlerde kafiye ihmalleri ve ifade kusurları (za'f-ı telif) dikkat çekmektedir (Muslihiddîn Vahyî 2002: 34-37).

Mi'râcü'l-Beyân, Mustafa Tatcı ve Cemal Kurnaz tarafından latin harferine aktarılmış ve diliçi çevisi yapılarak bir incelemeyle birlikte neşredilmiştir (Muslihiddîn Vahyî 2002) .

Madde Yazarı: **Dr. Ömer UYAN**

Yayın Tarihi: **12/09/2022**

Eserden Örnekler

Fî-Beyâni Merâtibi'l-Evliyâ ale'l-Meşâribi'l-Fakriyye
Dinle erbâb-ı sülûkun hâlini
Kim beyân ide sana ahvâlini

Yazayum deryâya nisbet katresin
Alayum hurşîde nisbet zerresin

O tarîk-i Hakk'a sâlikler dahî
Bir iki nev' oldı anlar ahî

Kimi sâlik kimisi meczûb olur
Nûr-ı zâtından bular mahcûb olur

Oldı bunlar mazhar-ı isim ü sıfât
Münkeşif olmaz bulara nûr-ı zât

Bu madde Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü Projesi kapsamında hazırlanmıştır. http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-racu-l-beyan-muslihiddin-vahyi bağlantısı üzerinden ulaşılabilir.

Ciddile gerçi velâyet buldılar
Lîk vâsıl olmadılar kaldılar

Bunlara ebrâr u ahyâr didiler
Vâsıl itmez kimseyi Hakk'a bular

Bunlara sâhib-tasarruf dinmedi
Ya'nî bunlar ehl-i himmet olmadı

Bulmadı bunlar şefâ'atde makâm
Kendisini kurtarurlar ey hümâm

Birine dirler avâm-ı evliyâ
Birine dirler havâss-ı evliyâ

Tâlib olan bunalrı bilmek gerek
Efdali kangısıdur bulmak gerek

Sâlik olan bu ikiden irmeye
Hem bulardan istifâza itmeye

Hem bu yoldan kimse hiç irmez Hakk'a
Bulmaya ol nûr-ı zât ile bekâ

Aslını ger ehl-i Hak'dan sorasın
Bu sözün ka'rına ol dem iresin (Muslihiddîn Vahyî 2002: 106-108)

Kaynakça

Muslihiddîn Vahyî (2002). *Mi'râcü'l-Beyân (Mirâcın Tasavvufî Boyutu)*. (hzl. M. Tatcı ve C. Kurnaz). Ankara: Alperen Yay.

Atıf Bilgileri

UYAN, Ömer. "Mİ'RÂCÜ'L-BEYÂN (MUSLİHİDDÎN VAHYÎ)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-racu-l-beyan-muslihiddin-vahyi. [Erişim Tarihi: 19 Ekim 2022].

Bu madde Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü Projesi kapsamında hazırlanmıştır. http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-racu-l-beyan-muslihiddin-vahyi bağlantısı üzerinden ulaşılabilir.